

Tala konst, tala liv

– en metod för ett
fördjupat konstsamtal

KONSTHANTVERK

.K.H.
.V.C.
KONSTHANTVERKSCENTRUM

 SVERIGES KONSTFÖRENINGAR

sensus

DENNA HANDLEDDNING är till för er som i grupp vill samtala om konsthantverk och närma sig praktiken/området. Konst väcker känslor som många gånger är svåra att artikulera. ”Lyssna, så jag hör vad jag tänker”, sade någon (kanske var det Nalle Puh?). I det trevande samtalet där jag får uttrycka mig utan att bli avbruten eller ifrågasatt växer min upplevelse av verket och min självförståelse. Min upplevelse vidgas och berikas när jag tar del av andras känslor och reflexioner. Det är som att få se med flera par ögon.

METODEN

Tala konst, tala liv främjar ett fördjupat samtal där var och en delar med sig av de tankar och känslor som ett konstverk väcker. Ni kommer att se verken ur nya perspektiv när ni lämnar åsikter utanför och låter den personliga upplevelsen och konstens innehåll vara i fokus. Det är alltså centralt för metoden att tyckandet – bra, dåligt, konstigt – hålls utanför. Metoden vänder sig till mindre grupper om fyra till åtta personer. Gruppen ser ett verk eller en utställning tillsammans och samtalet efteråt tar cirka en timme.

Gruppsamtalet

Gruppsamtalet som följer utgår från att gruppen gemensamt ser ett urval med verk av olika konsthantverkare eller en utställning med verk av samma konsthantverkare. Samtalets leds av en samtalsledare. Man bör ha verket framför sig vid samtalet.

Metoden bygger på att alla i gruppen delar med sig av sina tankar, känslor, upplevelser och erfarenheter. I samtalsformen går ordet laget runt och det är bara den som har ordet som får tala. Var och en får möjlighet att tala utan att bli avbruten och att lyssna utan att avkrävas en reflektion över den andres berättelse. Optimalt antal deltagare i gruppen är omkring sju personer. Då finns utrymme för alla att yttra sig, samtidigt som en mångfald av perspektiv kommer fram.

Innan gruppen ser de olika verken får den de fyra nycklarna (en känsla, form, en tanke, kroppen) av ledaren som också talar om förutsättningar för ett gott samtal (se s.3). Dessa nycklar fungerar sedan som ingångar när gruppen ser verken. Vid introduktionen betonas att deltagarna bör hålla inne med alla kategoriska värdeomdömen.

Nycklarna

De fyra nycklarna ger samtalet styrfart och hjälper gruppen att hålla det nära och goda samtalet i fokus.

Nycklarna är:

1. En känsla
2. Form (material, yta, struktur, rörelse, färg? ...)
3. En tanke
4. Kroppen

Samtalet berör en nyckel i taget.

1. VILKEN KÄNSLA HAR DU EFTER ATT HA BETRAKTAT VERKET/FÖREMÅLET?

En känsla som stannar kvar efter att man sett föremålet delas med gruppen.

Till en början kan det vara svårt att få tag på sin känsla, ofta sitter den i magen och är omedelbar. Ibland vill den inte ge sig tillkänna och efter ett tag finns kanske flera olika känslor i omlopp.

Var och en får en stund på sig att känna efter under tystnad och välja en av känslorna att berätta om för gruppen. Att hitta sin känsla och bestämma sig för vilken man vill presentera för andra kan vara svårt och upplevs ofta som personligt, därför är det viktigt att just känslan inte kommenteras av någon i gruppen. Ledaren frågar: Vem vill börja? Och rundan görs..

2. VAD I FORMEN BERÖRDE DIG/VÄCKTE DITT INTRESSE?

Deltagaren väljer en form, en färg, en linje etc som berörde och talade till honom eller henne.

Varje deltagare berättar varför han eller hon valt just detta element i kompositionen och vad det var som fångade intresset. Vad var det som gjorde mig upprörd, glad, ledsen, nyfiken...

Här kan det efter rundan få bli ett kort samtal då varsamma frågor kan ställas. Det är viktigt att samtalet hela tiden utgår från den enskilde deltagaren och att ingen känner sig ifrågasatt eller kränkt.

3. VILKEN TANKE DRÖJER SIG KVAR INOM DIG?

Deltagaren väljer en tanke som föremålet väckte. Det kan vara en idé, en insikt, ett minne, en association...

Här blir samtalet ofta lite längre och kan lätt dra iväg. Det är viktigt att varje person får ungefär lika mycket tid på sig och att ingen börjar kommentera förrän hela rundan är genomförd.

4. VAD HÄNDER NÄR FÖREMÅLET MÖTER KROPPEN? (IFALL DET ÄR AVSIKTEN)

Vad händer när verket möter kroppen? Hur är det att hantera föremålet? Var och en berättar om sin upplevelse.

Vad tillför kroppen? Förändrar det upplevelsen av objektet? Är kroppen en del av verket? Hur kändes det att först resonera kring ett objekt och sedan uppleva det med andra sinnen?

Det goda samtalet

Det goda samtalet ger oss möjlighet att på ett jämlikt sätt dela erfarenheter och tankar med varandra. Då behövs en trygg, öppen och tillåtande miljö. Punkterna nedan kan bidra till en sådan miljö:

- Vi är här för vår egen skull.
- Det är bra att vi är olika. Det ger oss en djupare och bredare förståelse för konsten.
- Vi recenserar inte konstverket, utan låter konsten bli grunden för ett samtal.
- Vi talar personligt. Vi utgår från egna erfarenheter.
- Vi lyssnar aktivt. (Det är en spännande övning!)
- Det som sägs i gruppen stannar inom gruppen.

Samtalsledarens uppgift

Samtalsledarens uppgift är att hjälpa deltagarna att följa de upp gjorda spelreglerna. Ledaren har också ansvar för att tidsramarna hålls och att ordet fördelas så att alla ges lika stor möjlighet att delta i samtalet. Samtalsledaren håller en låg profil och sitter inte inne med något ”facit”. Samtalsledaren kan mycket väl vara en av deltagarna i samtalet. Vem som helst kan leda samtalet, men känner du dig osäker är det ett tips att du prövar att samtala om konst utifrån nycklarna med någon du känner innan du leder ett gruppsamtal.

Metoden tala konst, tala liv baseras på en metod för livsnära filmsamtal, Tala film, tala liv, som tagits fram av Annika Broman, Sensus studieförbund, och Ylva Leitzinger, studentpräst i Svenska kyrkan. Sveriges Konstföreningar och Sensus har tillsammans gjort några mindre ändringar i metoden för att vi ska kunna tala utifrån konst. KHVC Konsthantverkscentrum har gjort några tillägg i denna handledning om konsthantverk.

sensus